

לקן שקנה את חכמת התורה
ולקן שקנה חכמת חיים

כף ילד וילדה קמים
ואכמדיט

בס"ד

בפתחו הלב בתוך אמונה לפרשת "קדושים"

נמצאים אנו בפתחה של שבת 'והדרת', שבת המוקדשת לאזרחים הוותיקים על שמו של 'אורי אורבך' ז"ל, איש יקר וסופר מוכשר שכיהן כשר לאזרחים ותיקים - כלומר לזקנים. אורי קידם חוקים בכנסת כדי לסייע לקשישים ולהקל עליהם ועשה הכול כדי להוסיף להם שלווה ושמחה.

המצווה להדר פני זקנים מופיע בפרשתנו. קראו את הפסוק:

"מִפְּנֵי שִׁבְהַ תִּקְוִים וְהִדְרַתְּ פְּנֵי זָקֵן וְיִרְאַתְּ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה' (י"ט, ל"ב)

בחן את עצמך...

חז"ל מלמדים שראשי התיבות של המילה 'זקן' הם:

1. זה קנה חכמה
2. זה קנה ממון
3. זה קנאי לה'

איך מקיימים "והדרת"?

1. להחמיא לו על חכמתו.
2. לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור את דבריו.
3. לרכוש עבורו בגדים הדורים.

הקיפו את המשפטים הנכונים:

1. התורה מלמדת שזקן פירושו חכם ולכן עלינו לכבדו
2. התורה מלמדת שעלינו לכבד כל זקן מבוגר גם אם לא תלמיד חכם
3. התורה מלמדת שחייבים לכבד גם אדם רשע (שעובר במזיד על מצוות התורה)

מאיזה גיל נחשב אדם לזקן?

1. מגיל 40
2. תלוי איך הוא נראה
3. מגיל 70.

מדוע מסתיים הפסוק במילים "ויראת מאלוקיך"?

1. זה כלל מאד חשוב וראוי לסיים בו מצווה חשובה
2. אדם יכול לעשות את עצמו כאילו לא הבחין בזקן אז שידע שיש מי שרואה אותו מלמעלה.
3. אדם צריך לירא את ה' כי יום אחד גם הוא יהיה זקן

לפניכם מקורות שונים העוסקים במצוות "והדרת פני זקן".

1. למה מתכוונת התורה כשהיא אומרת 'זקן'?

"מִן קָדָם דְּסִבֵּר בְּאוֹרֵי תֵּא תְּקוּם" (תרגום אונקלוס)

לקן שקנה את חכמת התורה
ולקן שקנה חכמת חיים

כף ילד וילדה קמים
ואכבדים

• בחרו באפשרות הנכונה:

לפי פירוש אונקלוס זקן משמעו _____ (קנה חכמה / זקן בשנים)
קראו את תחילתם של דברי רש"י לפסוק:

מפני שיבה תקום: יכול זקן אשמאי (רשע)? תלמוד לומר "זקן". אין "זקן" אלא שקנה חכמה.

• בחרו באפשרות הנכונה:

על פי פירוש רש"י זקן משמעו _____ (קנה חכמה / זקן בשנים)
קראו את דעתו של רבי איסי בן יהודה:

איסי בן יהודה אומר: מפני שיבה תקום, כל שיבה במשמע.

• בחרו באפשרות הנכונה:

על פי פירוש איסי בן יהודה 'זקן' משמעו _____ (קנה חכמה / זקן בשנים)
בעל ספר החינוך מסביר את סברתו של רבי איסי בן יהודה. קראו את דבריו:

משורשי המצווה: "לפי שעיקר היות האדם נברא בעולם הוא מפני החכמה כדי שיכיר בוראו, על כן ראוי לבני אדם לכבד מי שהגיג אותה, מתוך כך יתעוררו האחרים עליה... (על החכמה) ומזה השורש פירש איסי בן יהודה שאפילו זקן שאינו תלמיד חכם הוא בכלל המצווה שראוי לכבדו מפני שרוב שניו ראה והכיר קצת במעשי ה' ונפלאותיו, ומתוך כך ראוי לכבוד... והלכה כרבי איסי בן יהודה (בתנאי שלא יהיה בעל עברות (רשע) שאם כן מנע עצמו מהכבוד).

השלימו: לפי דעתו של איסי בן יהודה: זקן בשנים קנה את _____ ה _____ ועל כן
ראוי לכבדו (חכמת התורה / חכמת החיים).

מה הטעם לכבוד הזקן על פי בעל ספר החינוך? _____
חיזרו לשאלות "בחן את עצמך" ובדקו אם צדקתם.

2. מדוע מסתיים הפסוק במילים "ויראת מאלוקיך אני ה'?"

קראו את דברי רש"י:

יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו? לכך נאמר "ויראת מאלהיך". שהרי דבר זה מסור לליבו של
עושהו, שאין מכיר בו אלא הוא, וכל דבר המסור ללב נאמר בו "ויראת מאלוקיך".

• הסבירו את תשובתו של רש"י _____.

לקן שקנה את חכמת התורה
ולקן שקנה חכמת חיים

כף ילד וילדה קמים
ואכמדיס

חיזרו לשאלות "בחן את עצמך" ובדקו אם צדקתם.

3. איך מקיימים "והדרת"?

קראו את דברי רש"י:

והדרת פני זקן: איזהו הדור? לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור את דבריו.

השלימו: הלכות כבוד תלמיד חכם (זקן שקנה חכמה) דומים להלכות כיבוד _____
חיזרו לשאלות "בחן את עצמך" ובדקו אם צדקתם.

4. מאיזה גיל נחשב אדם זקן?

והדרת פני זקן - איזהו "זקן"? זה שקנה חכמה, ולכן כל תלמיד חכם מצוה לעמוד מפניו ולכבדו כשעובר. וגם מי שאינו תלמיד חכם אבל הוא זקן מגיל 70 שנה ומעלה עומדים מפניו, שנאמר "מפני שיבה תקום". ואפילו זקן גוי יש לכבדו בדיבור, ולהושיט לו יד לסמכו (מתוך אתר חב"ד).

חיזרו לשאלות בחן את עצמך ובדקו אם צדקתם.

את הבול "והדרת פני זקן" שלפניכם עיצב י' גביש בשנת תשנ"ג. מדוע לדעתכם בחר לעצבו כך? חישבו: מה מסמל העץ? מה מסמלים השורשים? מה מבטאים הצבעים העליזים שבצמרת העץ?

והדרת פני זקן

"מפני שיבה תקום והדרת פני זקן"

שמואל שאל פעם רב אחד, מה הוא לימד את תלמידיו באותו יום. השיב הרב: "הסברתי להם את הפסוק 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן'."

הלך שמואל אל התלמידים ושאל אותם: "מה לימד אתכם הרב היום?" והם השיבו לו: "הרב לימד אותנו איך צריך לחיות".

חזר שמואל אל הרב ואמר לו: "אתה אמרת לי דבר אחד, ואילו תלמידך אומרים לי דבר אחר. למי עליי להאמין?"

"פירושו של הפסוק הזה", הסביר הרב, "שאדם צריך לכבד לא רק זקנים אחרים, אלא גם את זיקנתו-שלו. עלינו לחיות באופן כזה שכאשר נגיע לגיל זיקנה ושיבה יהיה לנו כבוד עצמי ונזכה לכבוד גם מן הזולת, ושנוכל לומר: 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זיקנותנו'."

לקן שקנה את חכמת התורה
ולקן שקנה חכמת חיים

כף ילד וילדה קמים
ואכבדים

חידות וחידודים / מוריה שטרן, צוות כתיבה חמ"ד יסודי

מצווה בפרשה – כיבוד הורים

נכון, לפעמים זה קשה, אבל זה הבסיס. ההורים שלנו העניקו לנו את החיים שלנו במתנה. הם דואגים לנו לצרכים הפיזיים כמו בית, אוכל, ביגוד, ודואגים לנו לצרכים הרוחניים – לימודים, חברה טובה, מידות וערכים. לפעמים אנחנו נוטים לקבל זאת בתור משהו מובן מאליו, כאילו "מגיע לי", ו"אני מרכז העולם". אבל לא... אין חובת "כיבוד ילדים", כי ההורים באהבתם יעניקו לילדים שלהם כמיטב יכולתם. אבל כן יש מצווה לכבד הורים, כי זה לפעמים נשכח. אז באה התורה ומזכירה לנו: כבדו את הורכם. זה מגיע להם. זה המעט שאנו יכולים לעשות למענם.

מידה בפרשה – שכר מצווה – מצווה

"יגעת ומצאת – תאמין", אומר הפתגם. האם המילה "תאמין" מתייחסת ל"יגעת" או ל"מצאת"? ודאי שללא יגיעה אין סיכוי להשיג דבר וליהנות ממנו. ככל שהאדם מחובר לנושא עליו הוא מתאמץ ומשקיע כוחותיו, כך יגדל הסיפוק שלו ממנו, מכל הישג שימצא בהמשך דרכו. פרשת "אחרי מות" מלמדת שישנה הבטחה שמי שיקיים מצוות, יזכה לסיפוק רב מעצם עשייתו. הוא יגיע לסיפוק כה גדול שלא יצפה לשכר אחר, אלא יראה את שכרו בעצם קיום המצווה: שכר מצווה – מצווה.

בלשון הפרשה - כתבו את המשפטים הבאים בלשון הפרשה:

א. התורה מצווה להתענות ביום כיפור ולא לעשות בו מלאכה (ט"ז, כ"ט)

ב. כשקוצרים בשדה צריך להשאיר לעניים לקט, שכחה ופאה (י"ט, ט')

ג. צריך לעשות דין צדק, לא להעדיף עשיר, לרחם על העני או לעשות פרוטקציות (י"ט, ט"ו)

ד. צריך לכבד מבוגרים (י", ל"ב)

מה חסר? השלימו לפי הפסוקים.

ה. " _____ תהיו כי קדוש _____ ה' אלהיכם. איש _____ ואביו _____, ואת שבתתי _____, אני ה' _____ " (י"ט, ב'-ג')

ו. "לא תקלל _____ ולפני _____ לא תתן מקשל; _____ מאלהיך אני ה' " (י"ט, י"ד).

ז. "לא תלך _____ בעמיה, לא תעמד _____ רעה... לא _____ את אחיך _____; הוכם תזכיר את _____ ולא תשא _____ חטא. לא _____ ולא _____ את בני עמך, _____ לרעה כמוך: אני ה' " (י"ט, ט"ז-י"ח)

ח. "וכי תבאו אל _____, ונטעתם כל עץ _____, וערלתם ערלתו את _____, שלש _____ יהיה לכם ערלים לא _____ " (י"ט, כ"ג).

